

У посівах зернової **кукурудзи** завершується розвиток та шкідливість гусениць **стеблового (кукурудзяного) метелика**, які за чисельності 1-3 екз. на рослину пошкодили 8-25% рослин та 1-15% качанів. Дозрівання врожаю та всихання рослин обмежують шкідливість гусениць. Поряд з цим в південних, східних, центральних, подекуди західних регіонах, качанами кукурудзи живляться гусениці **бавовникової совки**, які за чисельності 1-3 екз. на рослину пошкодили 3-15% рослин. З хвороб розвиваються **гельмінтоспоріоз**, яким охоплено 2-30% рослин, **пухирчастою сажкою** уражено 2-5% рослин, **летуча сажка** має місце на 1-5% рослин. На качанах виявлено **фузаріоз** (2-7%), **бактеріоз** (4%), **сіру гниль** (2-3% рослин).

Низький зріз стебла при збиранні, подрібнення і заорювання післязбиральних решток кукурудзи знизить зимуючий запас шкідників і збудників хвороб. Також для зменшення ураження качанів фузаріозом та іншими хворобами рекомендується збирання врожаю в стислі строки, уникання механічного травмування зерна та підсушування його до вологості не вище 16%.

Повсюди сходи **озимого ріпаку** заселяють **хрестоцвіті блішки**. Вони за чисельності 1-4 екз. на кв.м пошкодили 2-7, макс. 26% рослин (Київська, Черкаська обл.) в слабкому та середньому ступені. Триває літ **ріпакового пильщика**, несправжні гусениці якого в крайових смугах полів пошкодили 2-10% рослин у слабкому ступені. В південних областях гусениці **листогризучих совок, біланів** за чисельності 0,5-1 екз. на кв.м пошкодили 5-15% рослин. Осередково в господарствах Запорізької області гусениці **підгризаючих совок** за чисельності 1-3 екз. на кв.м пошкодили 3-20% рослин культури. На 2-3% рослин (Кіровоградська обл.) виявлено **пероноспороз, фомоз**, осередково **чорну ніжку** (Житомирська обл.).

Знешкоджують хрестоцвіті блішки, за чисельності 3-5 екз. на кв.м за сухої погоди, $t > 15^{\circ}\text{C}$ через обробки дозволеними до використання інсектицидами. За появи чорної ніжки рекомендовано провести розпушування міжрядь, боронування.

Повсюди на падалиці **зернових колосових** культур триває літ **злакових мух**, розвиток **злакових попелиць, цикадок**. Переважно в лісостепових та поліських областях на падалиці виявляють ураження рослин **борошнистою россою, септоріозом, гельмінтоспоріозом** та іншими хворобами, які є джерелом інфекції для посівів озимих зернових під урожай 2019 року. Слід мати на увазі, що вищезгадані збудники хвороб уражуватимуть передусім сходи культури, які потребуватимуть хімічного захисту.

Посіви **цукрових буряків** Лісостепу та Полісся продовжують хворіти на **церкоспороз** (4-10, макс. 26% рослин у Волинській, Полтавській, Черкаській обл.), **борошнисту росу, альтернаріоз, рамуляріоз, фомоз** (2-22, макс 44% рослин у Волинській, Полтавській, Тернопільській, Черкаській

обл.), осередково **вірусні мозаїку та жовтяницю**. Переважно на гібридах іноземної селекції 2-8% коренеплодів уражено **паршею звичайною, хвостовою гниллю, дуплистістю**. В посівах культури в осередках залишаються шкідливими гусениці **підгризаючих та листогризучих совок**, подекуди посіви заселяють та шкодять **бурякові листкова попелиця, мінуюча муха**.

В Лісостепу та Степу 2-30% рослин **соняшника** уражено **білою та сірою** гнилями. 3-25, у вогнищах 46-85% (Волинська, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Тернопільська, Чернівецька, Чернігівська обл.) рослин має місце **фомоз**, 4-12% рослин хворі на **пероноспороз, альтернаріоз, септоріоз**, подекуди **фомопсис** (Донецька, Кіровоградська обл.), **соняшниковий вовчок** уразив 8-18% рослин (Запорізька обл.). 4-8% рослин охоплені **іржею** (Житомирська, Кіровоградська, Полтавська обл.). При обстеженні посівів соняшнику відмічено збільшення чисельності та шкодочинності попелиці. Шкідником, який сконцентрований на верхніх листках та кошику заселено 27-42% рослин (Донецька, Кіровоградська обл.). Подекуди посіви заселяють та пошкоджують **соняшникові вогнівка, шипоноска**, гусениці **листогризучих совок (бавовникова, гамма, капуста)**, **соняшниковий вусач**.

Пізньюстиглі сорти *сої* пошкоджують **павутинний кліщ, акацієва вогнівка, листогризучі совки**. Рослини культури хворіють на **септоріоз, іржу, пероноспороз, церкоспороз, мозаїки, бактеріальний опік, аскохітоз**. За вологості насіння 35-40% за 14 днів до збору врожаю необхідно провести десикацію посівів дозволеними до використання пестицидами.

Скрізь **мишоподібні гризуни** розвиваються на стерні, **багаторічних травах, неорних землях, просапних** культурах чисельністю 1-4 колоній на гектарі. У пошуках зеленого соковитого корму відмічена міграція гризунів на сходи **озимого ріпаку**. В подальшому чисельність та шкідливість гризунів в **озимині** зростатиме за рахунок міграції їх із площ пізніх просапних та інших культур, де після збирання і зяблевої оранки створюються несприятливі для них кормові умови.

В господарствах постійно здійснюється фітосанітарний нагляд за посівами.